

EVLAT NÖBETLERİ VE PKK'NIN DEVŞİRME FAALİYETLERİ

BİLGEHAN ÖZTÜRK

SETA | ANALİZ

KASIM 2019 · SAYI 299

EVLAT NÖBETLERİ VE PKK'NIN DEVŞİRME FAALİYETLERİ

BİLGEHAN ÖZTÜRK

COPYRIGHT © 2019

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-605-7544-91-9

Uygulama: Hasan Suat Olgun

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT

Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

SETA | Berlin

Französische Straße 12, 10117 Berlin GERMANY

Tel: +49 30 20188466

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
TERÖR ÖRGÜTLERİNİN ÇOCUK VE GENÇLERE YÖNELİK DEVŞİRME FAALİYETLERİ	8
ÇOCUKLAR VE GENÇLER NEDEN DEVŞİRİLİYOR?	11
ÇOCUKLAR VE GENÇLER NASIL DEVŞİRİLİYOR?	13
SONUÇ	17
EK	19

YAZAR HAKKINDA

Bilgehan Öztürk

Bilgehan Öztürk lisans eğitimini TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde almıştır. 2011 yılında Avrupa Konseyi Jean Monnet bursunu kazanmış, yüksek lisans eğitimini İngiltere'deki King's College London Ortadoğu ve Akdeniz Çalışmaları programında "Onur Derecesi" ile tamamlamıştır. 2013 yılında din ve felsefe alanında sadece King's College London tarafından verilen "Associate of King's College (AKC)" unvanını almıştır. Doktora eğitimine Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü programında devam etmekte olan Öztürk, sınır güvenliği, Suriye iç savaşı, devlet-dışı silahlı aktörler ve radikalleşme alanlarında araştırmalar yapmaktadır.

ÖZET

Bu analizde terör örgütlerinin neden çocuklar ve gençleri potansiyel militanlar olarak hedeflediği, devşirme sürecinin nasıl işlediği ve PKK'nın militan devşirme sürecinde HDP'nin oynadığı rol incelenmektedir.

PKK yıllardır çocukları ve gençleri farklı yöntemler kullanmak suretiyle bünyesine katmakta, onları zaman içerisinde örgütün militanlarına dönüştürerek pek çok farklı şekilde istismar etmektedir. Bu analizde terör örgütlerinin neden çocuklar ve gençleri potansiyel militanlar olarak hedeflediği ve devşirme sürecinin nasıl işlediği incelenmektedir. Kandırma başta olmak üzere kaçırma ve zorla alıkoyma gibi devşirme yöntemlerinde PKK'nın silahsız ve “sivil” uzantıları aktif bir rol oynamaktadır. Halk teveccühünün yüksek olmadığı ve örgüte verilen desteğin giderek azaldığı bir dönemden geçilirken PKK'nın bu açmazdan kurtulabilmek adına çocuk ve gençleri devşirmeye daha fazla odaklandığı anlaşılmaktadır. HDP Diyarbakır İl Başkanlığı binası önünde eylem yapan ailelerin beyanlarına bakıldığında PKK'nın en çok kaçırma ve HDP aracılığıyla ideolojik endoktrinasyon ve kandırma yöntemleriyle çocukları ve gençleri devşirdiği dikkat çekmektedir.

GİRİŞ

HDP Diyarbakır İl Başkanlığı binası önünde eylem yapan aileler vesilesiyle gündeme gelen çocukların ve gençlerin PKK tarafından devşirilmesi sorunu terör örgütü tarafından yıllardır sürdürülen bir uygulamadır. PKK yıllardır çocukları ve gençleri farklı yöntemler kullanarak bünyesine katmakta, onları zaman içerisinde örgütün militanlarına dönüştürerek farklı şekillerde istismar etmektedir. Çocukların ve gençlerin hedeflenmesi dünyanın pek çok farklı coğrafyasında farklı ideolojilere sahip terör örgütleri tarafından yaygın bir şekilde kullanılan bir yöntemdir. Terör örgütlerinin çocukları ve gençleri hedeflemesinin hem bir rasyonelitesi hem de belirli yöntemleri bulunmaktadır.

Bu analizde terör örgütlerinin neden çocukları ve gençleri potansiyel militanlar olarak hedeflediği ve devşirme sürecinin nasıl işlediği incelenmektedir. Bu bağlamda PKK'nın da çocuk ve gençleri devşirmesinin sebepleri ve

yöntemleri tartışılmakta, terör örgütünün yıllar içerisinde devşirdiği çocuk ve gençlere dair yaş, cinsiyet vs. gibi demografik bilgiler paylaşılmaktadır. HDP Diyarbakır İl Başkanlığı binası önünde eylem yapmakta olan ailelerin beyanlarından yola çıkılarak özellikle oradaki ailelerin çocuklarına dair ayrı bir tartışma yapılmakta ve HDP'nin çocuk ve gençlerin devşirilmesinde oynadığı rol sorgulanmaktadır.

TERÖR ÖRGÜTLERİNİN ÇOCUK VE GENÇLERE YÖNELİK DEVŞİRME FAALİYETLERİ

Dünyanın pek çok ülkesinde terör örgütleri ve aşırı gruplar çocukları ve gençleri bünyelerine katmakta, diğer bir deyişle devşirmektedir. Söz konusu gruplar bu faaliyeti silahlı çatışmanın hem olduğu hem de olmadığı durumlarda gerçekleştirmektedir. HDP Diyarbakır İl Başkanlığı önünde 3 Eylül 2019'dan bu yana eylem yapan ailelerin beyanlarına bakıldığında çocukların hem Çözüm Süreci gibi çatışmanın hiç olmadığı bir dönemde hem de bu sürecin öncesi ve sonrasında örgütün eylemlerinin arttığı dönemlerde devşirildiği anlaşılmaktadır. Hangi şartlar altında gerçekleşirse gerçekleşsin çocuklar ve gençlerin devşirilmesi onların farklı şekillerde istismarı ve mağduriyetiyle sonuçlanmaktadır.¹

Gençler, terör örgütleri ve aşırı gruplar için hayati bir destek ve insan kaynağı olarak işlev görebilmektedir.² Çocuklar ve gençlerin

1. *Handbook on Children Recruited and Exploited by Terrorist and Violent Extremist Groups: The Role of the Justice System*, (UNODC, Vienna: 2017).

2. Bkz. Mia Bloom ve John Horgan, *Small Arms: Children and Terrorism, Ithaca*, (Cornell University Press, New York: 2019).

devşirilmesinin terör örgütleri açısından hem stratejik hem de taktik avantajları vardır. Stratejik açıdan saldırılarında gençleri kullanmak suretiyle hem ne kadar acımasız olduklarını hem de “mücadelelerini” kazanmak için ne kadar kararlı olduklarını ifade edebilmektedirler. Gençler ayrıca devletin güvenlik tedbirlerinden sıyrılma konusunda da yetişkinlere nazaran daha başarılıdır. Bu da örgütler için taktik bir avantaj dönüşmektedir.³ Çocuklar terör örgütleri tarafından devşirildiklerinde örgüt için pek çok farklı görevler icra etmektedir. Bir kısmı cephe hattında savaşmak, esir veya mahkumları infaz etmek, intihar bombacısı olmak dahil terör saldırıları gerçekleştirmek üzere kullanılmaktadır. Bir kısmı kuryelik, hizmetçilik, kaçakçılık veya casusluk gibi destek görevlerinde kullanılmaktadır. Başka bir kısım ise doğrudan köle muamelesi görmekte ve sistematik bir şekilde istismara maruz kalmaktadır.⁴

PKK'nın Çocukları ve Gençleri Devşirmesi

PKK sıklıkla çocukları devşirmekte ve onları Türkiye ve Suriye'deki faaliyetlerinde kullanılmaktadır. 2016'da yayımlanan bir raporda PKK'nın eğitim kamplarında 3 bin civarı çocuğun bulunduğu, sekiz ve dokuz yaşlarındaki çocuklara dahi silah ve patlayıcı madde eğitimi verildiği belirtilmiştir.⁵ Bugünküne benzer şekilde Mayıs 2014'te de yaşları genellikle on dört

ve on beş olan ve terör örgütü tarafından kaçırılan çocukların anneleri Diyarbakır'da oturma eylemi düzenleyerek PKK'nın çocuklarını serbest bırakmasını talep etmiştir. O tarihte de aileler ilk olarak HDP'nin o zamanki öncülü olan BDP Diyarbakır İl Başkanlığı binasına giderek tepkilerini göstermiştir.⁶

2016'da yayımlanan bir raporda PKK'nın eğitim kamplarında 3 bin civarı çocuğun bulunduğu, sekiz ve dokuz yaşlarındaki çocuklara dahi silah ve patlayıcı madde eğitimi verildiği belirtilmiştir.

Halihazırda PKK özellikle Suriye'de çocukları silahlı çatışmalarda yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Nitekim HDP Diyarbakır İl Başkanlığı binası önünde eylem yapan annelerden Türkan Mutlu kızını televizyonda Ayn el-Arab'da (Kobani) terör örgütü saflarında gördüğünü ifade etmiştir.⁷ Örgüt on sekiz yaşından küçük çocuklara keşif faaliyetleri ve silahlı çatışmalarda aktif görevler vermekte ve onları çoğu zaman gözcü/nöbetçi olarak da kullanılmaktadır. Bu çocuklar arasında on beş yaşından küçüklere de sıklıkla rastlamak mümkündür.⁸ PKK tarafından Suriye'de kaçırılan bazı çocuklara dair bilgiler Tablo 1'deki paylaşılmıştır.

3. Jessica Trisko Darden, “Tackling Terrorists’ Exploitation of Youth”, *AEI*, (Mayıs 2019), s. 3.

4. *Handbook on Children Recruited and Exploited by Terrorist and Violent Extremist Groups: The Role of the Justice System*, s. 13.

5. “Child Soldiers in ISIS, PKK, Boko Haram”, Human Rights without Frontiers International, <https://hrwf.eu/wp-content/uploads/2016/07/Child-soldiers-in-ISIS-PKK-Boko-Haram%E2%80%A6.pdf>, (Erişim tarihi: 16 Ekim 2019).

6. “Aileler BDP’yi Bastı, PKK Açıklama Yaptı”, *Hürriyet*, 27 Mayıs 2014.

7. “Diyarbakır’da Acılı Annelerin Evlat Nöbeti Devam Ediyor”, *Sabah*, 15 Eylül 2019.

8. “Under Kurdish Rule: Abuses in PYD-run Enclaves of Syria”, Human Rights Watch, www.hrw.org/report/2014/06/19/under-kurdish-rule/abuses-pyd-run-enclaves-syria, (Erişim tarihi: 16 Ekim 2019).

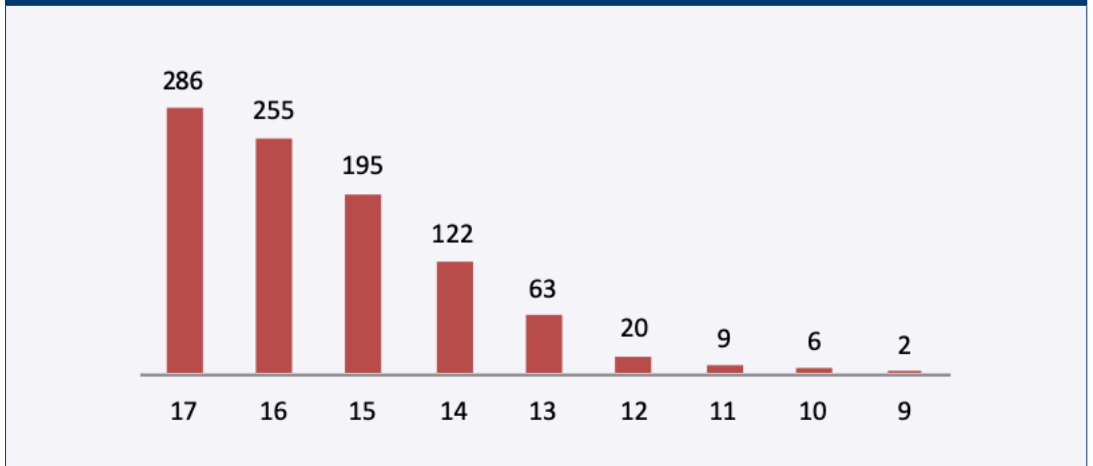
TABLO 1. PKK'NİN SURİYE'DE KAÇIRDIĞI ÇOCUKLARIN BAZILARI**

Adı Soyadı	Yaş	Kaçırıldığı Tarih
Rojin Muhammed Hüseyin	14	Mayıs 2014
Fatma Salim	12	10 Mayıs 2014
Ali Abdullah Ali	13	20 Eylül 2014
Şivan Muhammed Sadık Ahmed	İkinci Sınıf Öğrencisi	4 Kasım 2014
Najah Nervan Ahmed	15	4 Kasım 2014
Kazım Adnan Ferman	14	6 Kasım 2014
Nurman İbrahim Halife	13	Kasım 2014
Hamrin Abdulhamid Hüseyin	Dokuzuncu Sınıf Öğrencisi	23 Aralık 2014
Hizbiyah Velid Şeyhmus	Sekizinci Sınıf Öğrencisi	28 Aralık 2014
Dilber Ahmed Hacı	16	3 Nisan 2015

** Buğra Sarı ve Murat Tinas, *Terrorism Threat against Humanity and Democracy: The PKK Case*, (Polis Akademisi Yayınları, Ankara: 2018), s. 20.

TABLO 2. PKK SAFLARINDA SAVAŞMAK İÇİN DEVŞİRİLEN/ÖLEN ÇOCUKLAR (1984-2016)⁹

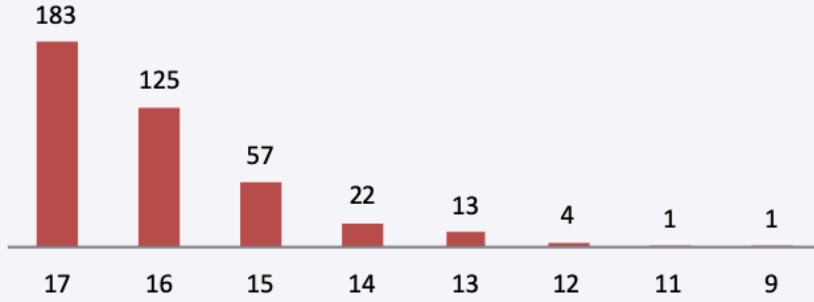
Yaş	15 Yaş ve Altı	18 Yaş Altı
Devşirilen Sayısı	222	958
Ölen Sayısı	41	406

GRAFİK 1. DEVŞİRİLEN ÇOCUKLARIN YAŞ DAĞILIMI (1984-2016)*

* KIM Dataset

9. Güneş Murat Tezcur, "The Kurdish Insurgency Militants (KIM) Dataset", www.tezcur.org/kim, (Erişim tarihi: 16 Ekim 2019).

GRAFİK 2. PKK SAFLARINDA ÖLEN ÇOCUKLARIN YAŞ DAĞILIMI (1984-2016)*

* KIM Dataset

Tablo 2, Grafik 1 ve 2'de 1984-2016 döneminde PKK tarafından devşirilen ve terör örgütünün saflarında iken ölen çocukların yaş dağılımları detaylandırılmıştır. 9-17 arası grupta yaş arttıkça devşirme oranının yükseldiği görülmektedir ki burada hem terör örgütünün tercihi hem de yaş arttıkça artan otonominin etkisi olduğu söylenebilir. Yani yaş arttıkça ailenin gözetiminden uzaklaşma, bağımsız karar alma veya hareket etme eğilimi gibi faktörler nispeten yaşı büyük çocukların daha fazla devşirilmesine sebep olabilir. Öte yandan devşirme yaş dağılımına kıyasla çocukların öldüğü yaş dağılımlarına bakıldığında oransal bir fark ortaya çıkmaktadır. Grafik 1'e bakıldığında 17 yaş grubunun sayısı 16 yaş grubundan, 16 yaş grubunun da 15 yaş grubundan büyük oranda ayrıştığı dikkat çekmektedir. Ancak Grafik 2'de 17 yaş grubu ile 16 yaş grubu, 16 yaş grubu ile 15 yaş grubu ve diğerleri arasındaki farklar artış göstermektedir. Buradan hareketle 9-17 yaş arası grupta yaşı büyük olan çocukların daha fazla sıcak çatışma, cephe hattı veya tehlikeli eylemlerde kullanıldığı sonucuna varılabilir.

ÇOCUKLAR VE GENÇLER NEDEN DEVŞİRİLİYOR?

Çocuk ve gençlerin devşirilmesinin sebepleri karmaşık ve çok yönlü olup içinde bulunulan duruma göre değişkenlik göstermektedir. Öte yandan çocuklar ve gençler terör örgütlerinin yetişkinlerin yanı sıra devşirdiği bir kitle değil özellikle ve münhasıran hedeflediği bir kitledir. Zira çocuklar ve gençlerin kullanılması terör örgütlerine belli avantajlar sunmaktadır.

ŞEKİL 1. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN ÇOCUKLAR VE GENÇLERİ DEVŞİRME NEDENLERİ

Topluluk Beklentileri

Topluluk beklentileri veya teşvikleri çocuklar ve gençlerin terör örgütlerine katılmalarında önemli bir rol oynayabilmektedir. Burada topluluk ile kastedilen çocuk ve gençlerin yakın aile ve sosyal çevresidir. Terör örgütü destekçisi veya sempatanı olan topluluklar, terör örgütünü devlete karşı bir “güç” olarak görmektedir. Bu durumda aile fertleri ve sosyal çevre çocuklar ve gençleri örgütün saflarına katılmaya zorlayabilmektedir.¹⁰ Nitekim HDP Diyarbakır İl Başkanlığı önünde eylem yapan annelerden Nihan Çiçek kızının, eşinin akrabaları tarafından kandırılarak dağa götürüldüğünü ifade etmiştir.¹¹ Ancak terör örgütüne halk teveccühünün yüksek olmadığı veya geniş bir coğrafi alana yayılan bir desteğin bulunmadığı durumlarda yetişkinlerin örgüte çekilmesi zor olabilmektedir. Bu tür durumlarda çocuklar ve gençlerin devşirilmesi yetişkinlere nazaran çok daha kolaydır. Ayrıca bu, terör örgütüne azalan desteğe rağmen toplumsal tabanını genişletmesini de garanti altına almaktadır.¹²

PKK özelinde de halk teveccühünün yüksek olmadığı ve örgüte verilen desteğin giderek azaldığı bir dönemden geçilmektedir. HDP Diyarbakır İl Başkanlığı önünde eylem yapan ailelerin yanı sıra Bingöl, Elazığ, Ağrı, Tunceli, Van, Hakkari, Muş, Bitlis ve Batman’da yapılan geniş katılımlı “Teröre Lanet” mitingleri¹³ bu-

nun göstergesidir. Çözüm Süreci’nin bitmesi ve hendek operasyonlarıyla başlayan yoğun terörle mücadele dönemi 15 Temmuz darbe girişiminden sonra devam etmiş ve daha da konsolide olmuştur. Güvenlik birimlerinin sıkı ve yoğun terörle mücadele faaliyetleri sonucu mezkur illerde örgütün hem silahlı hem de silahsız eylemlerinin minimize olması halk desteğinde düşüşün başlıca sebebi olarak görülebilir. PKK’nın da bu açmazdan kurtulabilmek adına çocuk ve gençleri devşirmeye daha fazla odaklandığı anlaşılmaktadır.

Ekonomik Faktörler

Terör örgütleri çocuklar ve gençleri devşirdiklerinde kayda değer ekonomik avantajlar elde etmektedir. Hem destek görevleri hem de çatışmalarda aktif kullanılan çocuklar ve gençler genellikle yetişkinlere nazaran örgütten ya daha az ücret almakta ya da hiç almamaktadır. Hayatta kalabilmek için de yetişkinlere kıyasla daha az gıda tüketmektedir. Öte yandan savaşın dönüşümü ve özellikle de hafif silahların çatışma sahasındaki hakimiyeti bir yetişkin ile bir çocuk arasındaki etkinlik farkını azaltmıştır. Hafif silahların alınıp satılmasına dair yasal düzenlemelerin yetersiz olmasının yanı sıra kullanımlarının da kolay olması çocuklar ve gençlerin bu silahlara erişimini mümkün kılmaktadır.¹⁴ Eskiden güç ve silah üzerindeki kontrol toplumun yaşça daha büyük kesimlerinin elindeyken artık çocuklar ve gençler savaşa katılma konusundaki yaş sınırlamalarına takılmamaktadır.¹⁵

10. “Root Causes for Child Recruitment”, Office of the Special Representative of the Secretary-General on Children in Armed Conflict, <https://childrenandarmedconflict.un.org/ru/effects-of-conflict/root-causes-of-child-soldiering>, (Erişim tarihi: 19 Eylül 2019).

11. “HDP Önünde Eylem Yapan Ailelerin Sayısı 24’e Yükseldi”, *Yeni Akis*, 11 Eylül 2019.

12. . W. Singer, *Children at War*, (University of California Press, Berkeley ve Los Angeles: 2006), s. 54.

13. Abdullah Çelik vd, “‘Teröre Lanet, Kardeşliğe Davet’ Mitingleri”, Anadolu Ajansı, 14 Eylül 2019.

14. *Machel Study 10 Year Strategic Review: Children and Conflict in a Changing World*, (UNICEF, New York: 2009), s. 9.

15. Singer, *Children at War*, s. 49.

Kontrol Edilebilme

Yetişkinlere kıyasla çocuklar ve gençleri korkutmak, hem fiziki olarak hem de zihnen kontrol etmek çok daha kolaydır. Çocuklar otorite şahıslara boyun eğmeye daha yatkındır. Ayrıca sevdikleri ve saygı duydukları kişilerin inanç ve davranışlarını da takip etmeye daha açıktırlar ki bu husus özellikle devşirme sürecinde ailelerin rol aldığı durumlarda ön plana çıkmaktadır. Gelecekte hayatta kalmaya çalışan örgütler çocukların kullanımını “gelecek nesle yapılan bir yatırım” olarak görmektedir.¹⁶

Taktiksel Avantajlar

Özellikle kız çocukları giderek artan bir oranda casus olarak örgütler tarafından kullanılmaktadır. Örgütler çocuklara mesaj iletme, belirli materyallerin bir yerden başka bir yere taşınması ve intihar saldırıları gerçekleştirme gibi görevler vermektedir.¹⁷ Çocuklar yetişkinlere kıyasla karşı karşıya oldukları risklerin daha az farkındadır ve “görev” sırasında daha düşük seviyede kaygı yaşarlar. Ayrıca çocuklar kendilerine emredileni harfiyen yapma konusunda daha güvenilirdir. Öte yandan çocuklar yetişkinler kadar şüphe uyandırmamaktadır. Bu da özellikle bir hedefe saldırı yapmak amacıyla yaklaşırken örgüt için çok önemli bir avantaja dönüşmektedir.¹⁸ Sayısal olarak bakıldığında PKK'nın kız çocuklarını intihar saldırılarında erkeklere oranla çok daha

fazla kullandığı bilinmektedir.¹⁹ Terör örgütü çocuklar ve gençleri ileride intihar bombacısı olarak kullanabilmek amacıyla ilaç bağımlısı haline getirmektedir.²⁰

Çocuklar ve gençler terör örgütlerinin yetişkinlerin yanı sıra devşirdiği bir kitle değil özellikle ve münhasıran hedeflediği bir kitledir.

ÇOCUKLAR VE GENÇLER NASIL DEVŞİRİLİYOR?

Terör örgütleri ve aşırı örgütlerin devşirme yöntemlerine bakıldığında hala en yaygın yöntemin kaçırma veya zorla örgüte katma olduğu görülmektedir. Ancak bazı çocuklar veya gençler “gönüllü” olarak da terör örgütlerine katılıyor izlenimi verebilmektedir. Özellikle çocuklar söz konusu olduğunda terör örgütüne katılmanın gönüllü ve iradi bir eylem olma ihtimali oldukça düşüktür. Çocukların her zaman devşirme sürecinin edilgen, etkilenen ve maruz kalan tarafı olduğu gerçeği unutulmamalıdır.

Devşirme süreçlerinde icbar/zorlama ve gönüllülük unsurları bir arada bulunmaktadır.²¹ Pek çok genç terör örgütü sempatisini olan aile fertleri tarafından devşirilmektedir. Gençler,örgüt üyeliğinden önce örgüte katılmaları yoluyla ailelerini veya topluluklarını savunma imkanı elde edecekleri fikrine inandırılmaktadır. Bu inanç

16. Noman Benotman ve Nikita Malik, *The Children of the Islamic State*, (Quilliam, Londra: 2016), s. 8.

17. “Children and Armed Conflict”, Report of the Secretary-General of UN (A/70/836-S/2016/360); *Charting a New Course, Thought for Action Kit: Women Preventing Violent Extremism*, (USIP, Washington DC: 2015); Naureen Chowdury Fink, Sara Zeiger ve Rafia Bhulai (ed.) *A Man's World: Exploring the Roles of Women in Countering Terrorism and Violent Extremism*, (Hedayah and the Global Center on Cooperative Security, Washington DC: 2016).

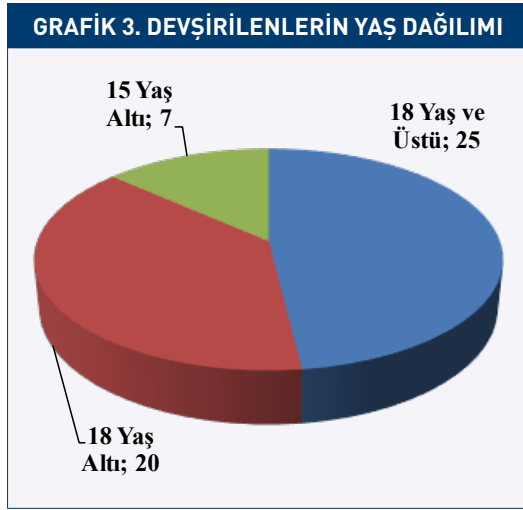
18. *Handbook on Children Recruited and Exploited by Terrorist and Violent Extremist Groups: The Role of the Justice System*, s. 11.

19. Mahmut Aytekin, “The Point of No Return: Suicide Bombers, Amphetamines and the YPG/PKK”, İNSAMER, https://insamer.com/en/-the-point-of-no-return-suicide-bombers-amphetamines-and-the-ypgpkk_1213.html, (Erişim tarihi: 16 Ekim 2019).

20. “Turkey Condemns UN Child Soldier Deal with PKK-controlled SDF”, *Daily Sabah*, 2 Temmuz 2019.

21. *Report by the Special Representative of the Secretary-General of the United Nations for Children and Armed Conflict*, Document No. ICC-01/04-01/06-1229, 2008, Annex A, Paragraph 13.

kendilerini devşirenler tarafından onlara aşılanmaktadır. Diğer devşirme yöntemleri ise hile/kandırma, kaçırma ve zorla örgüte katmadır.²² HDP Diyarbakır İl Başkanlığı binası önünde eylem yapan ailelerin beyanlarına bakıldığında PKK'nın en çok kaçırma ve HDP aracılığıyla ideolojik endokrinasyon ve "beyin yıkama"yı içeren kandırma yöntemleriyle çocuklar ve gençleri devşirdiği anlaşılmaktadır.

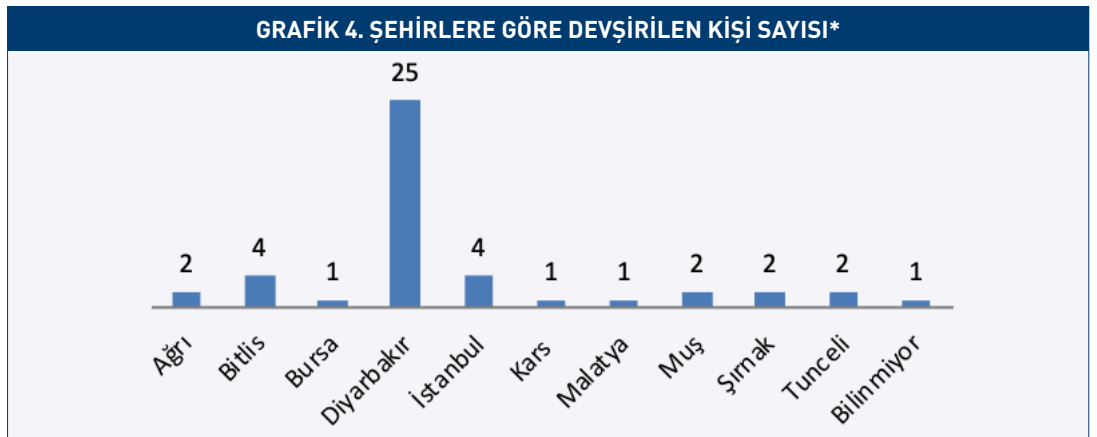
22. Darden, "Tackling Terrorists' Exploitation of Youth", s. 4.

Kaçırma

HDP Diyarbakır İl Başkanlığı binası önünde eylem yapan ailelerin beyanlarında en çok karımıza çıkan devşirme yöntemi kaçırma ve zorla örgüte katmadır. Örnek vermek gerekirse Hüsnüye Kaya kızının dört yıl önce on dört yaşında iken PKK tarafından kaçırıldığını ifade etmiştir. Annenin ifadesine göre çocuk okula gitmek için evden çıkmış ve bir daha geri gelmemiştir. Şu anda da Suriye'de YPG safalarında bulunmaktadır.²³ Rahime Uymaz da yeğeninin PKK tarafından kaçırıldığını ifade etmiştir. PKK kaçırma eylemini üstlenmiş ve kaçırılmadan altı ay sonra çocuğun video kaydını yayımlamıştır.²⁴ Şevket Altıntaş oğlunun dört yıl önce PKK tarafından kaçırıldığını ifade etmiştir. Altıntaş'ın oğlu bir otobüs yolculuğu sırasında Erzincan'a giderken Tunceli Pülümür'de PKK'lı teröristlerin yollarını kesmesi sonucu kaçırılmıştır. Kaçırılmanın ardından aileye dört kere haber gelmiş, PKK ta-

23. "HDP İl Başkanlığı Önünde Eylem Yapan Aile Sayısı 18'e Yükseldi", TRT Haber, 9 Eylül 2019.

24. "HDP İl Başkanlığı Önünde Eylem Yapan Aile Sayısı 18'e Yükseldi"; "Çocukları Dağa Kaçırılan Annelerden Şok Sözler: PKK'lılar Başımıza Silah Dayadı", Akşam, 6 Eylül 2019.

* Ailelerin beyanı esas alınmıştır.

rafından kendilerine oğullarının videoları gönderilmiştir.²⁵ Meryem Savur oğlunun dört yıl önce on yedi yaşındayken kaçırıldığını ifade etmiştir.²⁶

Kandırma

Kandırma süreci çocukların ve gençlerin ihtiyaç ve zaafalarının etkin bir şekilde manipüle edilmesiyle yürümektedir. Bir topluluğa ait olma, kimlik arayışı, ekonomik kazanç, şöhret, saygınlık arayışı gibi psikolojik ve sosyal ihtiyaçlar manipüle edilerek bu ihtiyaçların en kestirme yoldan terör örgütü tarafından karşılanabileceği gençlere telkin edilmektedir. Örneğin Sabiha Balta oğlunun parayla kandırıldığını ve bunun ardından da HDP mensuplarının oğlunu dağa götürdüğünü şöyle ifade etmiştir:

Oğlumu bu işten rant sağlayanlar götürdüler. Parayla, onu bu yola soktular, oğlumu öldürtecekler. (...) Oğlumu HDP'liler götürdü. (...) Sonuna kadar bunlara davacıyım. Kendi oğullarını okutup avukat, mühendis yapıyorlar, bizim çocukları öldürtüyorlar.²⁷

Ancak kandırma sürecinin aşamalara yayılmış ve giderek dozu artan bir telkin ve sosyalleşme süreci olduğu unutulmamalıdır. Gençler doğrudan terör örgütünün silahlı ve korkunç yüzüyle değil sosyal hayata nüfuz etmiş siyasi parti, dernek, kulüp gibi yumuşak ve sempatik uzantılarıyla tanışmakta, sosyalleşmekte ve örgütün silahlı kanadına katılmaya hazır hale getirilmektedir. PKK örneğinde HDP'nin bu süreçte çok merkezi bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Örneğin Fevziye Çetinkaya oğlunun dağa kaçırılmasına HDP'nin aracılık ettiğini ifade et-

miştir.²⁸ Çetinkaya'nın oğlu kayyum atamalarına tepki olarak HDP'nin organize ettiği oturma eylemlerine parti teşvikiyle katılmıştır. Çocuk partinin organize ettiği başka eylemlerde de rol almış ve bu sürecin sonunda da HDP tarafından dağa götürülmüştür:

Kayyum olaylarında çocuğu oturma eylemine sokuyorlardı. Her şeyi çocuğa yaptırıyorlardı. Sonunda da çocuğu dağa gönderdiler. Bütün parti onu tanıyor. Bir de diyorlar ki "Tanımıyoruz." Siz onu maşa olarak kullandınız, yeter artık. Artık HDP'ye verecek çocuklarımız yok.²⁹

Fatma Bingöl de oğlunun küçük yaşta HDP tarafından eylemlerde görevlendirildiğini ve nihayet dağa gitmesinde partinin rolü olduğunu şöyle dile getirmiştir:

Arnavutköy ilçesinde HDP binası var. Çocuğum oradan gönderildi. Dokuz yaşındayken çocuğumu Taksim'de eyleme, yürüyüşe götürmüşler. Çocukları yoldan çıkarmaya kimsenin hakkı yok. Çocuklarımızı dağa çıkarsınlar diye büyütüyoruz. Çocuklarımızı ölüme göndermek istemiyoruz.³⁰

Salih Aylu da yirmi yaşındaki oğlu Mehmet Aylu'nun dağa kaçırılmasına HDP'nin aracılık ettiğini şöyle ifade etmiştir:

Görüştüğüm bir kişi Nevruz'dan sonra oğlumun dağa gittiğini, çocuğumun dağda olduğunu söylüyor. Oğluma verilen kod isme kadar bana söyledi. Bu kişinin sürekli HDP kongrelerine katıldığını gördüm. Çocuğumu arayarak, tehdit ederek Nevruz'a götürüyorlar. 22 Mart'tan sonra bir daha çocuğuma ulaşamadım.³¹

25. "Dağa Bayıra Haykırdım", *Sabah*, 9 Eylül 2019.

26. "HDP İl Başkanlığı Önünde Eylem Yapan Aile Sayısı 18'e Yükseldi".

27. Çocukları Dağa Kaçırılan Annelerden Şok Sözler: PKK'lılar Başına Silah Dayadı"; "HDP İl Başkanlığı Önünde Eylem Yapan Aile Sayısı 18'e Yükseldi".

28. Hüseyin Kaçar, "Batsın Kürdistan Davanız' Diyen Kuzen Konuştu: Bizim Çocuklar Dağda Onlarınki Kolejde", *Sabah*, 5 Eylül 2019.

29. "HDP İl Başkanlığı Önünde Eylem Yapan Aile Sayısı 18'e Yükseldi".

30. "Anneler Direniyor, Sayı Her Geçen Gün Artıyor HDP İl Binası Önünde Eylem Yapan Aile Sayısı 11'nci...", *Habertürk*, 13 Eylül 2019.

31. "Oğlumun Terörist Olmasını İstemiyorum", *Anadolu Ajansı*, 10 Eylül 2019.

Görüldüğü üzere kandırma, çocuk veya gençlerin ihtiyaçlarının manipüle edilmesi gibi sofistike bir biçimde yürütülebileceği gibi “basit kandırma” şeklinde de gerçekleşebilmektedir. Örneğin Fadime Balta, Bitlis Üniversitesi’nde okurken üniversitenin HDP gençlik yapılanmasına mensup biri tarafından “tarihi ve turistik gezi” ve “piknik” diye kandırılarak Bitlis kırsalına götürülmüş, orada PKK mensuplarına teslim edilmiştir.³² HDP’nin sosyal ve siyasi açıdan gençleri terör örgütüne ısındırma ve alıştırma işlevinin yanı sıra parti binaları aracılığıyla fiziki altyapı olarak da gençleri örgüte geçiren bir kanal işlevi gördüğü anlaşılmaktadır. Celil Begdaş da on yedi yaşındaki oğlunu HDP il binasına gittiği günden beri görmediğini “Oğlum Yusuf 5 Mayıs’ta HDP il binasının ikinci katına girdi ve bir daha çıkmadı. Dört aydır ulaşamıyoruz”³³ diyerek ifade etmiş ve bu durumdan partiyi sorumlu tutmuştur.

Yine Ömer Tokay çocuğunun önce pikniğe götürüldüğünü, oradan Şırnak HDP İl Başkanlığı binasına ve oradan da dağa götürüldüğünü şu şekilde ifade etmiştir:

Oğlumu önce pikniğe sonra dağa götürdüler. Piknik amacıyla oğlumu götürdükleri Şırnak’ta önce HDP İl Başkanlığına, sonra hücre evine, oradan da dağa götürdüler. HDP’de torpili olan ailelerin çocukları geri döndü.³⁴

2015’te Cizre’de kaçırılan yeğeni Emrah Avunan için eylem yapan Muhittin Avunan HDP’nin “PKK’nın kolu gibi çalıştığını” şöyle dile getirmiştir:

32. Sırrıberk Arslan, “Turistik Gezi Diye Kandırıp Ölüme Gönderdiler”, *Sabah*, 25 Eylül 2019.

33. “HDP İl Başkanlığı Önünde Eylem Yapan Aile Sayısı 18’e Yükseldi”; “Diyarbakır HDP Binası Önünde Oturma Eylemi Yapan Annelerden Sanatçılara Destek Çağırısı!”, *Takvim*, 6 Eylül 2019.

34. “HDP Önündeki Eylemde 10’uncu Gün: En Son 14 Yaşındayken Gördü”, *Milliyet*, 12 Eylül 2019.

HDP ve PKK birdir. Bir örgüt dağda, bir örgüt burada. Bunlar burada resmi, gençleri yakalayıp onlara teslim ediyor. Bir gitti mi, kafasına silah dayatıyorlar, bir daha çıkamıyorlar. On üç yaşında kız çocuklarını kandırıp götürdüler.³⁵

Propaganda

Terör örgütleri örgüte katılmanın avantajlarını öne çıkaracak veya örgüt mensuplarıyla empati kurma duygularını tetikleyecek titizlikle hazırlanmış propaganda stratejileri geliştirirler. Örgüte katılma kişiye statü, prestij, gösterişli uniformalar ve silahlar vadeden bir şey olarak tasvir edilir. Örgüte katılma özellikle eğitim ve iş fırsatlarından mahrum olan çocuklara bir güç elde etme fırsatı olarak gösterilir. Terör örgütleri çoğu zaman da “mağduriyet” veya “kurban olma” duygularının üzerine oynar. Bunu “düşmanın cürümleri”ni gösteren imgeleri kullanarak yapar. Bu şekilde öfkeyi tetikleme, yaralanan veya ölenlere karşı empati duymayı sağlama ve intikam alma arzusu yaratmayı amaçlamaktadır.³⁶ Terör örgütleri mesajlarını yaymak için iletişim materyalleri de kullanmaktadır. Çizgi filmler, bilgisayar oyunları ve internet ortamında bulunan diğer interaktif unsurlar özellikle çocuklara hitap edecek şekilde tasarlanmıştır.³⁷

Çevrim İçi/İnternet Üzerinden Devşirme

Terörist veya aşırıcı propagandanın yayılmasında çevrim içi iletişimin kullanılması nispeten yeni bir olgudur. Çevrim içi iletişim terör örgütünün

35. “24 Yıldır Oğlunu Bekliyor”, *Yeni Şafak*, 15 Eylül 2019.

36. Charlie Winter, *The Virtual 'Caliphate': Understanding Islamic State's Propaganda Strategy*, (Quilliam Foundation, Londra: 2015).

37. Gabriel Weimann, “Online Terrorists Prey on the Vulnerable: Websites Target Marginalized Women and Youth, Recruiting for Suicide Missions”, Yale Global Online, <https://yaleglobal.yale.edu/content/online-terrorists-prey-vulnerable>, (Erişim tarihi: 16 Ekim 2018).

mesajının çok daha geniş kitlelere ulaşmasını ve ülke sınırlarının ötesinde kişilerin devşirilebilmesini mümkün kılmaktadır. Aktif internet kullanıcıları olarak çocuklar ve gençler özellikle risk altındadır. Belirli internet siteleri terör örgütlerinin reklamını yapmakta, onların mesajlarını yaymaktadır. Bu siteler pek çok dilde yayın yapmakta ve her bir kitlenin ihtiyacına ve ilgi alanına uygun olacak şekilde ayarlanmış mesajlar barındırmaktadır.³⁸ Sosyal medya platformları, e-posta, sohbet odaları, çevrim içi gruplar, mesaj panoları, video kayıtları ve uygulamalar özellikle tercih edilen ve kitleye özel yaklaşımları kolaylaştırabilecek devşirme araçlarıdır.³⁹ “Tımar” olarak adlandırılabilir yöntemlerden bir tanesi örgüt adına militan devşirmekle görevli kişilerin bir bireyin ilgi alanlarını tespit edip o kişiye özel bir yaklaşım geliştirmesi ve o bireyle kişisel bir güven ilişkisi inşa etmesiyle uygulanmaktadır. Diğer bir yöntemde terör örgütleri internet kullanıcılarının çevrim içi davranışlarını takip ederek kimlerin kendi propagandalarına karşı savunmasız olduğunu tespit etmektedir. Tespit ettikten sonra da mesajlarını hedef kitlelerine özel ve uygun hale getirmektedir.⁴⁰

SONUÇ

PKK da diğer pek çok terör örgütü gibi öncelikle ve özellikle çocuklar ve gençleri devşirmeyi hedeflemekte, onları farklı yöntemlerle bünye-

sine katmaktadır. Burada dikkati çeken husus HDP'nin, PKK'nın en çok kullandığı yöntemler olan kaçırma ve zorla alıkoyma ile kandırma süreçlerinde aktif ve merkezi bir rol oynamasıdır. Kaçırma ve zorla alıkoyma yöntemine yönelik PKK'nın silahlı unsurlarına karşı güvenlik güçlerinin yürüttüğü mücadele terör örgütünün silahlı kapasitesine darbe vurarak büyük oranda etkili olmaktadır. Ancak kandırma başta olmak üzere kaçırma ve zorla alıkoymada örgütün silahsız ve “sivil” uzantıları aktif bir rol oynamaktadır. Bunun önlenmesi için HDP başta olmak üzere bu gibi oluşumlar hukuken sıkı bir şekilde takip edilmeli ve bir dizi sosyal tedbirle gençlerin bu oluşumların “çekim alanı”na düşmesi engellenmelidir.

Belirli internet siteleri pek çok dilde terör örgütlerinin reklamını yapmakta ve farklı kitlelerin ilgi alanlarına uygun olacak şekilde mesajlarını yaymaktadır.

Devşirme “rastgele” yapılan veya terör örgütü için “ikincil” nitelikte bir faaliyet değildir. PKK'nın da diğer terör örgütleri gibi çocuk ve genç devşirmesini son derece stratejik bir tercih ve amaçla yaptığı göz ardı edilmemelidir. Bu şekilde PKK özellikle halk desteğinin düştüğü bir dönemde militan ihtiyacını karşılamak, devşirdiği çocuklar ve gençler aracılığıyla aileler üzerinde baskı kurmak, “mücadelesi”ni kiteselleştirmek ve toplumsallaştırmak, ölüm durumunda acı, maliyet ve toplumsal tepkiyi yaygınlaştırmak ve artırmak gibi amaçlara ulaşmaya çalışmaktadır. Son olarak da PKK'nın halk üzerinde kurduğu korku ve tehdit düşünüldüğünde Diyarbakır'da

38. *Handbook on Children Recruited and Exploited by Terrorist and Violent Extremist Groups: The Role of the Justice System*, s. 13.

39. Kate Ferguson, “Countering Violent Extremism Through Media and Communication Strategies: A Review Evidence”, Partnership for Conflict, Crime & Security Research, 1 Mart 2016.

40. Gabriel Weimann, “The Emerging Role of Social Media in the Recruitment of Foreign Fighters”, *Foreign Fighters under International Law and Beyond* (ed.) Andrea de Guttery, Francesca Capone ve Christophe Paulusen, (T. M. C. Asser Press, The Hague: 2016), s. 83.

eylem yapan ailelerinkine benzer bir toplumsal tepkinin her zaman ortaya çıkabilmesi kolay değildir. Korku duvarını aşan bu ailelerin güvenliklerinin sağlanmasına azami gayret gösterilmeli, insan ve çocuk hakları dernekleri başta olmak üzere sivil toplum kuruluşları ailelerle dayanış-

ma zemini oluşturmalı, birçoğu maddi yetersizlik yaşayan bu ailelere mağduriyet yaşamamaları için destek verilmeli (evde hastası, engelli yakını olanlar, eyleme gelebilmek için maddi kayıp riskini göze alanlar vs.) ve eylemlerin genişleyerek sürdürülmesi mümkün kılınmalıdır.

EK

ADI SOYADI	ÖRGÜTE KATILIM YAŞI	KATILDIĞI ŞEHİR
Süleyman ÇETİNKAYA	17	Diyarbakır
Azad AKKOYUN	12	Diyarbakır
Mustafa BİÇER	17	Diyarbakır
Yusuf BEGDAŞ	16	Diyarbakır
Müslüm ALTINDAŞ	20	Tunceli
Sedat YABALAK	30	Diyarbakır
Vedat KAYA	28	Diyarbakır
Semih ÖZBEY	18 Yaş Üstü	Tunceli
Fırat SAVUR	18	Diyarbakır
Arafat BALTA	20	Diyarbakır
Neşat KOYUN	17	Diyarbakır
Aziz DEMİR	16	Diyarbakır
Vahit ÇUR	15	Ağrı
Mekiye KAYA	14	Diyarbakır
Bayram ELHAMAM	19	Diyarbakır
Yakup EDİZER	14	İstanbul
Özkan AYDIN	15	Diyarbakır
Ramazan ÜÇDAĞ	17	Diyarbakır
Mehmet AYLU	20	Diyarbakır
Özgür ÖDÜMLÜ	22	Diyarbakır
Ercan KARAMAN	20	Diyarbakır
Songül AKKUŞ	11 veya 12	Diyarbakır
Sedat SORGUN	24	Diyarbakır
Hatun ÇİÇEK	14	Diyarbakır
Mehmet TOKAY	14	Şırnak
Tuncay BİNGÖL	14	İstanbul
Fatih DEMİR	20	Diyarbakır
Yetiş TOP	18	İstanbul
Çetin YOLAÇAN	26	Bitlis
Rıfat OMAY	19	Bitlis
Faruk KILIÇ	22	Bitlis
Emrah AVUNAN	20	Şırnak
İbrahim COŞKUN	19	Bilinmiyor
Musa GÖKTÜRK	16	Muş
Onur HAN	24	Muş
Ceylan Şeyma TEKİN	17	Bursa
Ahmet SUNAR	17	Diyarbakır
Ömer GÖKÇE	17	Ağrı
Osman ETİK	24	Kars
Süleyman SUNGUR	20	Diyarbakır
Muhsin ALTUN	23	Malatya
Yasemin BALLI	16	İstanbul
Erhan AKKUŞ	19	Diyarbakır
Fadime LEVENT	18	Bitlis
Turan ASLAN	21	Diyarbakır

EVLAT NÖBETLERİ VE PKK'NIN DEVŞİRME FAALİYETLERİ

BİLGEHAN ÖZTÜRK

SETA | ANALİZ

PKK yıllardır çocuklar ve gençleri farklı yöntemler kullanmak suretiyle bünyesine katmakta, onları zaman içerisinde örgütün militanlarına dönüştürerek pek çok farklı şekilde istismar etmektedir. Bu analizde terör örgütlerinin neden çocuklar ve gençleri potansiyel militanlar olarak hedeflediği ve devşirme sürecinin nasıl işlediği incelenmektedir. Kandırma başta olmak üzere kaçırma ve zorla alıkoyma gibi devşirme yöntemlerinde PKK'nın silahsız ve sözde sivil uzantıları aktif bir rol oynamaktadır. Halk teveccühünün yüksek olmadığı ve örgüte verilen desteğin giderek azaldığı bir dönemden geçilirken PKK'nın bu açmazdan kurtulabilmek adına çocuklar ve gençleri devşirmeye daha fazla odaklandığı anlaşılmaktadır. HDP Diyarbakır İl Başkanlığı binası önünde eylem yapan ailelerin beyanlarına bakıldığında PKK'nın en çok kaçırma ve HDP aracılığıyla ideolojik endoktrinasyon ve kandırma yöntemleriyle çocuklar ve gençleri devşirdiği görülmektedir.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • KAHİRE • BERLİN